

Poleg dodiplomskega študija je bil v štud. letu 1971/72 uveden še podiplomski študij. Smer Etnologija Slovencev obsega naslednje predmete: slovenska etnologija, temelji etnološke znanstvene teorije in razvoj etnologije v Evropi. Glede na zanimanje in usmeritev kandidatov so dodani še predmeti, ki se vežejo na magistrsko temo.

Po pregledu, kako je potekal študij etnologije do zdaj, se postavlja vprašanje, kako organizirati študij v prihodnje. Najustreznejše bi bilo organizirati samostojno skupino tako, da bi poleg etnoloških predmetov vsakdo vpisoval še določeno število predmetov, ki se predavajo na filozofski fakulteti ali na drugih fakultetah. Predmeti bi se delili v tri skupine: etnološki, izbirni in skupni, ki so predpisani za celo fakulteto.

K sedanjim etnološkimi predmetom, ki jih sestavljajo obča etnologija, etnologija Slovencev, etnološko preučevanje slovenskega izseljenstva, etnologija narodov in narodnosti Jugoslavije, ljudstva sveta, bi bilo potrebno dodati še nekatere predmete glede na raziskave, ki bi takrat tekle. Razvijati bi bilo potrebno statistiko, demografijo in računalništvo za etnologue, etnologijo družbenih skupin, etnološko muzeologijo, etnološko varstvo spomenikov, turistično etnologijo ipd. Pedagoško delo bi moralo biti še v večji meri kot sedaj povezano z raziskovalnim delom, bolj usmerjeno k razvijanju metodologije in manj k dajanju samih pregledov. Vzporedno s tem bi bilo potrebno razvijati dober dokumentacijski sistem, z vsemi potrebnimi podatki o literaturi in virih, ki so potrebni za raziskovalno delo.

V drugo skupino izbirnih predmetov bi sodili poleg dosedanjih dveh, etnologije in arhitekture ter slovenskega ustnega slovstva, še pregled jugoslovanske zgodovine, socialna psihologija, posamezne sociologije npr. kulture, religije, lokalnih skupnosti, družine, etnomuzikologija, arhivistika, jeziki ipd. Predmeti bi se izbirali glede na raziskovalne potrebe in glede na aktualnost tem, ki jih obravnavajo.

K tretji skupini predmetov, ki so predpisani za vso fakulteto, bi bilo potrebno dodati še slovenski knjižni jezik z osnovami pisanja strokovnih tekstov.

Tako sestavljen učni načrt bi bil bolj interdisciplinaren, kot je sedanje povezovanje z različnimi A in B skupinami, ker bi omogočal študentom širše znanje z različnih področij, ki so zastopana na filozofski fakulteti. Omogočiti pa bi bilo potrebno še vpisovanje predmetov na drugih fakultetah.

Obenem pa bi predavanja in vaje iz etnologije lahko vpisovali tudi študentje drugih predmetov in fakultet, podobno kot so že tekla predavanja za geografe, arheologe in sociologe.

Tako organiziran študij etnologije bi dajal boljše etnološko znanje, omogočal bi večje vključevanje v raziskovalno delo in razširil bi pogled na druga področja. Diplomants takim znanjem bi se tudi lažje zaposloval na različnih področjih.

- 4 Sezname predavanj za štud. leta 1941/42, 1942/43, 1943/44
- 5 (Bogo Grafenauer) Filozofska fakulteta. Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, Ljubljana 1969, 195 – 198
- 6 Prim: Slavko Kremenšek. Družbeni temelji razvoja slovenske etnološke misli. Pogledi na etnologijo, Ljubljana 1978, 9 – 65
- 7 Študijski načrt 1960, Učni program za etnologijo na prvi stopnji, maj 1962, na drugi stopnji, marec 1963
- 8 Dopis Podružnice EDJ za Slovenijo 19. 12. 1962
- 9 Poročilo o delu Filozofske fakultete v Ljubljani v štud. letu 1962/63, str. 7
- 10 Poročilo o delu Filozofske fakultete v Ljubljani v štud. letu 1963/64, str. 7
- 11 Program za študij etnologije, Ljubljana 1971
- 12 Študijski program Filozofske fakultete v Ljubljani, 1977

DUŠA KRNEL-UMEK

OBČA ETNOLOGIJA IN METODOLOGIJA

Današnja delitev PZE za etnologijo na katedro za regionalno etnologijo in katedro za splošno etnologijo in metodologijo ima svoj izvir še v predvojnem razdobju, v tedaj veljavnem razlikovanju med etnologijo in etnografijo. Pomeni pa tudi pred nedavnim izvedeno korekcijo, s katero je bila tako imenovana neevropska etnologija uvrščena med druge regionalne etnologije. S tem je bila odpravljena sled razlikovanja na primer na nemška strokovna okvira t. i. Völkerkunde in Volkskunde.

Predmet obča etnologija je v svoji genezi tudi v našem študijskem sistemu povezan z nemško Allgemeine Völkerkunde, torej tudi z omenjenim razlikovanjem med etnologijo in etnografijo. Obča etnologija bi bila tako po svojem izviru in deloma tudi še v skladu z današnjo rabo v nemškem kulturnem prostoru ali tudi zunaj njega pridržana strokovni obravnavi v razvoju zaostalih etničnih skupin in njihovih kultur. Ker pa je delitev različnih stopenj v razvoju na različne vede, vsaj kar se etnološke problematike tiče, iz več razlogov nevzdržna, je treba seveda tudi predmet obča etnologija oblikovati na novo. Poskus v tej smeri predstavlja na primer leta 1973 objavljeni učbenik Obča etnologija, ki pa nas seveda vse manj zadovoljuje.

Med temeljne naloge v nadaljnji izgradnji predmeta sodi odstranjanje vsakršnih ostankov razlikovanja med etnologijo in etnografijo, med Völkerkunde in Volkskunde in kar je še takih delitev. To bi moralo priti do izraza tako v poglavjih o etnološki sistematiki kot o zgodovini vede. V obstoječem učbeniku omenjena naloga ni opravljena v zadovoljivi meri; to velja posebej za zgodovino stroke. Komparativno zasnovani prikaz razvoja etnologije v obeh njenih razvojnih tokovih in s posebnim ozirom na domačo problematiko sodi tako med nedolžljive naloge.

Izhodiščnega značaja za nadaljnji razvoj slovenske etnologije je nedvomno zadovoljiva opredelitev predmeta. Spričo poudarjanja, da sta predmet našega strokovnega zanimanja tako imenovani način življenja in tako imenovana ljudska kultura, je razumljivo, da bo treba to

Opombe

- 1 Seznam predavanj 1940/41
- 2 Etnolog 13/1940 je bil označen kot Glasnik Etnografskega društva, Etnografskega muzeja in Etnološkega seminarja na univerzi v Ljubljani
- 3 (Vilko Novak) Etnologija. Petdeset let slovenske Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1969, 228 – 231

predmetno oznako še poglobljati in izpopolnjevati; to tako v odnosu do predmeta sosednih strok kot v pogledu nadaljnje sistemizacije etnološke problematike. Teoretično utemeljevanje omenjenih predmetnih kategorij šteje mo med poglavitne naloge obče etnologije.

Opredelevanje nalog in ciljev etnološke vede se nam v poglavitnem steka v vzgojo zgodovinskega načina mišljenja in to na ravni zgodovinskega dogajanja, ki ga vsakdo sooblikuje in sodoživlja. Ker je problematika vsakdanjosti, ki je predmet etnološke vede, vsakemu človeku najbolj blizu, lahko upravičeno pričakujemo, da utegne biti omenjena vzgoja na osnovi te tematike tudi najbolj uspešna. V okviru obče etnologije kaže zato skrbeti za teoretično podlago zahteve po večji soudeležbi etnologije v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu. Teoretično utemeljitev pa zahtevajo tudi posegi etnologov v različna druga pereča družbena vprašanja in družbene procese. Tako bo treba v okviru obče etnologije in ob njej poleg metodologije zgodovinskih ved v bodoče v večji meri razvijati tudi druge metodične prijeme.

Ob obči etnologiji je v oznaki katedre za splošna vprašanja izpostavljena metodologija. To seveda namerno, saj je takšna ali drugačna metodološka usmeritev podlaga razreševanja vseh drugih problemov teoretičnega značaja. Ker sta v okvirih slovenske etnološke vede za sedaj najbolj izraziti pozitivistična in genetično-strukturalna ali marksistična usmeritev, kaže v bodoče tema smerema posvetiti tako v okviru pedagoških kot raziskovalnih nalog temu ustrezno pozornost. Izpopolnjevanje genetično-strukturalnega metodološkega pristopa, ki zahteva tudi ureditev odnosov z drugimi podobno naravnanimi disciplinami, je vsekakor naša osrednja naloga.

SLAVKO KREMENŠEK

METODIKA

Sistematično so bili študentje seznanjeni z načini in tehniko etnološkega dela šele od študijskega leta 1955/56 dalje pri Vilku Novaku in njegovih predavanjih iz obče etnologije ter seminarških vajah. Pred tem zasledimo sicer v seznamu predavanj tudi metodično tematiko pri predavanjih Nika Županiča in sicer v študijskem letu 1946/47 (Npr.: metodika etnologije, metode etnologije, ergologija in psihologija). O metodičnih vprašanjih se študentje danes seznanijo pri predavanjih Slavka Kremenskega iz obče etnologije, poseben kurs pa je tem vprašanjem namenjen pri proseminarskih vajah.

V okviru vaj se študentje prvega letnika seznanijo z vprašanji etnološke metodike, viri in oblikami (načini) etnološkega strokovnega dela. To znanje v višjih letnikih poglobljajo še zlasti pri konkretnih raziskavah v okviru seminarških in diplomskih nalog. Pri vajah iz metodike se naučijo razlikovati med viri in literaturo, spoznajo številne načine predstavitve virov, načine zbiranja etnološke dokumentacije ipd. Posebno pozornost posvečamo ustreznemu izrabljanju najrazličnejših virov in pa kritiki virov, ki predstavlja eno od osrednjih poglavij etnološke metodike. Ob načinih zbiranja etnološke dokumentacije se študentje seznanjajo s številnimi tehnikami dela, delovnimi pripomočki in vrstami ter načini pristopov na terenu. Mnoge od njih praktično spoznajo na ekskurzijah in v proseminarskih referatih (programih), ki jih morajo izdelati. Študentje se seznanijo tudi z načini posredovanja rezultatov raziskovalnega dela in s sodobnimi oblikami etnološkega dela, ki se navezujejo na monografske raziskave, daljše bivanje v nekem okolju in uporabo delovnih metod drugih strok. V enaki meri spoznajo tudi vse ustaljene in starejše metode dela, kot npr. kartografska metoda ipd. V bodoče si bomo prizadevali tudi metodiko etnološkega dela še bolj povezati s konkretnimi študentskimi nalogami. V mislih imamo predvsem seminarske in diplomske naloge, ki bodo morale odražati poznavanje tudi teh strokovnih vprašanj. Okviru etnološke metodike ostajajo še naprej široki in predvsem odprti. Zavedamo se stalne potrebe po spreminjanju in še zlasti dopolnjevanju. Metodika stroke raste iz vedno novih raziskovanj, ta pa iz metodološke orientacije.

27. 10. 1980

JANEZ BOGATAJ

ETNOLOGIJA SLOVENCEV

Problematika etnologije Slovencev se je v štiridesetletnem razvoju PZE za etnologijo predavala pod različnimi naslovi in v različno širokih okvirih. V našem prispevku bomo predstavili kratko zgodovino predmeta, predavanj in vaj, nakazali bomo tudi nekatere smernice za delo v bodoče. Predstaviti želimo vzoredne sestavine pedagoškega in raziskovalnega programa, ekskurzije, terenske vaje in počitniško prakso. O etnoloških vprašanjih Slovencev izven matične domovine pa bo govor v posebnem prispevku (Gl. prispevek Mojce Ravnik!).

Dvajsetletno „čakanje“ etnologije, „da pride“ na Univerzo je imelo velike posledice na področju vzgoje strokovnega kadra in siceršnjega znanstvenega prizadevanja. Z našega vidika bi bila v tem obdobju do leta 1940